Ч. 72. (10.747). Львів, пятниця 2. квітня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Польські Москалі.

Російська політична організація в Польщі.

Польське міністерство внутрішніх справ затвердило статут „Русскаго Народнаго Объединенія въ Польщѣ“. Одинокий російський „депутат“ до польського сойму Н. С. Серебренніков осягнув остаточно „свою“ задушевну мрію, якою, до речі кажучи, запліднила його небуйну фантазію російська політична еміграція. Для кого має служити і кого має обєднувати ця новоутворена пол. установа, булоб невідоме, як би цього не розкрив сам Серебренніков. Але й без того не важко булоб додуматися. А не важко тому, бо вже сам осідок „Русскаго Обєднання“ у Варшаві є дуже багатомовний. Крім більшовицького російського посольства, — може з переважаючим відсотком російського елементу, а може й ні — є у Варшаві консистор „автокефальної“ православної церкви з російською перевагою в своєму складі, ну і російська політична еміграція. Поза тим Росіян у Варшаві немає. Немає їх у значнішій кількости і на території цілої теперішньої Польщі, бо як би де були, то хіба найдоцільніше булоб там зорганізувати осередок політичного життя. Одначе ми далекі від того, щоби взагалі негувати існування Москалів у Польщі поза еміграцією. Вони є переважно по містах теперішньої східньої пограничної полоси т. зв. „кресів“, але в такій малій скількости, що можна її назвати зникаючою. До Москалів зараховує себе подавляюча більшість вихованого ще за царських часів у чорносотенному дусі православного духовенства. Поза тим можна подибати подекуди ще й деякого бувшого російського чиновника, що зрусифікувався і донині вважає себе „русским“. Є, правда, в північних повітах Виленщини кільканайцять тисяч московських поселенців старообрядців, що живуть компактною масою. Ось і всі Москалі! Натомісць по всіх містах на „кресах“ живе значна скількість російських політичних емігрантів.

„Депутат“ Серебренніков висказав у розмові зі співробітником варшавського емігрантського органу „За Свободу“ дуже „оригінальні“ погляди про „російську меншість“ у Польщі. Він зазначив перш за все, що Польща вела дотепер у відношенні до тої „меншости“ політику цілковитої її негації.

„Само російське населення — казав він — обезсилене матеріяльно не могло виступати активно в обороні своїх національних прав. Одночасно в противагу російській меншости Польща не тільки признавала Українців і Білорусинів, але й усіми засобами їх підтримувала“.

Ясно, що з такими поглядами Серебреннікова не приходиться навіть полемізувати. Але далеко інтереснійше те, що той „політик“ висказав далі про численність російської еміграції, чи пак... меншости в Польщі. Він каже, що ця меншість нараховує в Польщі поверх міліона голов, отже повинна мати у соймі щонайменше 8—9 послів. А якщо їх не має, то завдяки своїй незорганізованости. Наслідком тої

„Незорганізованости і невиявлености (невиявлености) російського населення, праця російських представників у парляменті (один у соймі а один у сенаті) була дуже утяжливою. Російське представництво не мало за собою зорганізованої, компактної маси „русских“. Маючи це на увазі, російське парляментарне представництво обмежило свою діяльність у самому парляменті до мінімум і звернуло всю свою працю на організаційну працю серед населення. Слід замітити, що праця йшла важко. Найбільше зорганізованим показало себе населення „Галицької Руси“.

Далі цитувати не будемо, бо й цього досить. Отже п. Серебренніков, що нарахував поверх міліона „русскаго меншенства“ не міг, на жаль, ніяк його зорганізувати та поставив йому за взірець аж „зорганізованість“ східно-галицьких національних ренегатів. Якщо російський посол має на увазі всюди такий матеріял для „російської меншости“ як у Сх. Галичині, а точніше кажучи у Львові в особі галицьких москвофілів, то та меншість є направду фіктивною. Де як де, але в Сх. Галичині ніякої російської меншости ніколи не було і тепер немає. А національних покидьків і ренегатів, в числі якої сотні душ хіба ніхто за національну меншість вважати не може, якщо не йде слідами російських націоналістів у роді Меншикова, Бобринського та инших. А якщо Серебренніков ступає їх політичними шляхами, то повинен бути більше консеквентний і повинен зарахувати до „російської меншости“ всіх Українців і всіх Білорусинів у Польщі.

Про політичну ідеольогію Серебреніков не сказав ні слова, та вона до деякої міри ясна, коли взяти на увагу факт, що до обєднання мають увійти галицькі „русскі“. Вона напевно буде покриватися з давною „нововременською“. Натомісць сказав він, що в клясовому відношенні вважає „російське населення (в Польщі) зложеним майже в цілости з трудових елементів“. До них зарахував селянство, робітників і трудову інтелігенцію. Найблищим завданням Серебреннікова має бути скликання установчого зїзду обєднання і щойно на тому зїзді мабуть дістанемо змогу побачити правдиве політичне обличча обєднання, та вже зі самого інтервю зі Серебренніковом можна виносити, що обєднання є організацією понадклясовою з чисто націоналістичними російськими політичними тенденціями. Таким чином на овиді нашого політичного життя зарисовується нова лінія політичного фронту.

Боготворення фашистівської влади.

Проти демократії та парляментаризму.

З довгої промови висказаної Муссолінім з нагоди 7-літніх роковин фашистівської партії, чужинна преса наводить дуже характеристичні погляди для фашистівської влади:

„Програма фашизму міститься вже у самім означенні фашистівських союзів як „італійських боєвих союзів“ — себто лишається для нас вічно те саме: бій. Завдяки праці фашизму Рим став за цих кілька літ душею італійського світа. Кампанія ведена ворогами фашизму в справі Матеотія є тільки кілька тоннами задрукованого паперу, а її наслідком — прискорене знищення опозиції. Я гордий, коли можу сказати вам, товариші, що всі ми, а в першій мірі я, не звертаємо ніякої уваги на те, що чужина каже та друкує. Льогічним є тільки те, що міжнародній світ демократії позбавлений своєї батьківщини, світ лібералізму, масонства та плютократії йде проти нас. Контрреволюція, яку ми здушили в нутрі держави і яка надаремне силкується зорганізуватись на чужині, є найкращим доказом того, що ми зробили революцію.

„Відповідальним елементам инших держав кажемо: Ви мусите перейти через те, що ми зробили. Коли хочете жити, мусите положити край базікаючому парляментаризмові і передати дійсну владу насильній екзекутиві. Коли хочете жити, мусите розвязати найкращу проблему цього століття: взаємин між капіталом і працею, проблему, яку вирішив фашизм, поставивши на один рівень капітал і працю супроти спільної мети — добробуту та величи нації...“

Муссоліні є захоплений своєю всесильністю, так само як його звеличники. Головний секретар фашистівської партії Фаріначчі, покидаючи своє становище, щоби зайняти якусь високу державну посаду, висловився у своїй прощальній промові, що „щоби заступити Муссолінія треба би хіба когось у роді Ісуса Христа“. Якщо Фаріначчі хоче цим сказати, що вірить у силу роблення чудес Муссолінім, то добре; колиж він думає про ідеї та засоби, які поширює Муссоліні, то вони трохи за далекі від Христового ідеалу... Гарно виглядала би Европа, якби послухала рад Муссолінія!

Польсько-німецькі дисонанси.

Довгі польсько-німецькі переговори у Берліні, т. зв. ліквідаційні дійшли до сліпої вулиці. На останнім засіданню німецька делєґація заявила, що всі польські концесії вважає недоволяючими і наново домагається, щоби Польща зріклася права ліквідації. За це Німеччина готова піти на деякі уступки, яких покищо ближче не зясовує. Німеччина і Польща вернулись до своїх попередніх максимальних домагань і тепер виринає питання, чи порозуміння взагалі можливе. Здається, що останнє женевське суперництво обох держав не лишилося без впливу на погіршення їх взаємин, дарма, що делєґати до Ліґи Націй стиснули собі при розстанню міцно руку.

Проти кольоніяльної війни.

У французькім парляменті прийшло до гострої виміни думок при голосуванню над новим бюджетом для ведення воєнних операцій у Мароку та Сирії. Парлямент майже поділився на двоє, коли комуніст Бертон поставив внесок, щоби обмежити суму кредитів на ці війни на 1 міліон менше. 268 голосами проти 265 прийняли цей внесок. На інтерпеляції щодо мирових переговорів з Абд-ель-Крімом, Бріян відповів, що Франція бажає мира, але з такими ґарантіями, щоби після трьох місяців знову не треба вести війни. Загально почувається в парляменті схвилювання внаслідок затяжної війни на обох кольоніяльних фронтах, які підривають державні фінанси і є підставою до ворожих настроїв серед населення.

Кровава демонстрація в Стрию.

Дня 31. III. перед полуднем зібралася товпа безробітних перед будинком старства, щоби зясувати положення безробітних. Зажадали від заст. старости Згоди, або негайної виплати підмог, або щоби поробив зарядження, щоби безробітні могли одержати працю.

Староста Новак обіцяв поперти всі жадання, а відповідь дати у вівторок або середу. Коли староста старався переконати про безцільність демонстрації, кільканайцять безробітних вдерлося до будинку старости, до бюра заст. старости Згоди й стали демолювати бюрові урядження й погурбували Згоду. Завізвано поліцію, котра стала усувати людей з будинку. Коли успокоєні демонстранти були вже на дворі, аспірант поліції Лазаревич, що командував поліц. відділом, дав приказ стріляти. Поліція дала сальву в товпу. Чотирох людей згинуло на місці, багато ранених вилось серед зойків і болю. З тяжко ранених трьох демонстрантів умерло в шпиталі. Багато легко ранених є дома, тому число ранених не є стверджене. Арештували 16 людей. Між арештованими (як подає Сл. П.) є український комуніст Радович, Соколовський (польський комуніст, Ваґман (Жид). Около 3 год. головні точки міста обсадило військо зі скорострілами. Годину пізнійше військо усунули. Тепер є гостре поготівля поліції й війська. Деякі будинки, як почта, старство, обсаджені військом.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 8·16 — 8·18 канад. дол. 8·00 — 8·02, чеські кор. 0·23·25 — 0·23·30, леї 0·3·12 — 0·3·33, франки фр. 0·28·25 — 0·28·75, фр. швайц. 1·50 — 1·55, англ. фунти 37·00 — 37·50.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

щось нового та цікавого. При громаді зорганізовано допомоговий фонд для хорих, або безробітних своїх членів. Багато членів тої громади одні других научили на приватних вечірних курсах: поліровки, шльосарки, точити залізо, споювати його і заливати при помочі газу і т. и. Словом так поставили справу, що кожний член цьої громади мусить залежати від організації, бо бачить, що в дійсности, та організація не використовує робітника, а дає йому все те, без чого він не може обійтися, а саме головне дає кожному по можности фах в руки, із котрим легко найти працю.

Дуже часто збираються вони на збори, де читаються реферати на ріжні теми і в зборах бере живу участь кожний член Громади. Та лиш та одна велика біда, що Громада це занадто червона, та цілковито нидіє в них національне почуття.

Та я думаю, що це ще не найгірше. Бо коли большевицька ідея не здійснима, то вона кінець кінцем провалиться, а також тоді і пропаде вона серед наших емігрантів у Франції, а те що наш селянський син навчиться читати, писати по українськи, навчиться за кордоном якогось фаху, поширить свій світогляд, приглянеться життю, звичаям і обичаям культурного заходу, це вже завсіди останеться у кожного, буде привезене на батьківщину і передане своїм наслідникам.

Моїм бажанням будьоб, щоб і инші наші українські організації менше покладали ваги на свої політичні погляди, не лляли помиїв на голови одні другим! Хай лучить нас те, що ми Українці. Хай краще працюють для народу не пустими словами, а ділами. Хай всякими можливими способами виправляють той наш сорівець, щоби наш селянин не цурався, а гордився тим, що Українець, та хай готовлять наш нарід до тої неминучої хвилі, коли прийде можливість скинути зі себе ярмо неволі. Щоби знову лихі люде не розбудили нашого народу, окраденого у вогні.

Бріль Дмитро.

Зі спорту.

Вечір вправ „Сокола" в Тернополі.

Дня 21. березня 1926 р. відбувся в салі Міщанського Братства руханковий вечір місцевого „Сокола". Перед численно зібраною публикою відбувся перегляд вправляючих, до якого стануло 50 осіб. Опісля голова „Сокола" проф. Кулик виголосив вступне слово, в якому вказав на значіння руханки й потребу поширення її не лише в місті, але й на селі. Підчеркнено головно значіння руханки як виховуючого в суспільнім житті чинника. Промова голови була закликом до творення руханкових установ до вище згаданої части. Вечір виповнили отсі точки: 1) Вправи молодших учнів палицями, виконалі гарно малими хлопцями, прибраними в пояси; 2) вправи молодших учениць на коні. Зручно і навіть з грацією виконували молоді дівчата свої вправи, стараючись при тому про точність виконання. Також назверх представлявся цей відділ симпатично; 3) вправи вільноруч старших учнів, що були добре відготовлені; 4) вежі на драбинах молодших учнів. Відділові мол. учнів припало найбільше заслужених оплесків за виконання доволі трудних, але гарних веж. Приємно було бачити, як малі хлопці справно й відважно вивязувалися зі свого завдання; 5) вправи на поручах стар. учнів. Ці вправи виконано бездоганно, хоч матеріял був доволі сирий; 6) вправи вільноруч ст. учениць. Вийшли тех дотові вдатно, хочаня високі домагання вправ самих від ухагу; 7) вежі старших учнів. Остання й поруч веж мол. учнів найкраще виконана точка.

Загалом можна сказати, що праці в цей гетр вложено багато і що при кращих обставинах він вийшов би ще краще. Повне признання належиться проф. Остапюкові. Побажатиб іще тернопільському „Соколові" більшого заінтересування з боку громадян і більшого зрозуміння ваги сокільських змагань. На кінець слід зазначити, що більшу часть публики творило жіноцтво і що вечір почався точно в 7. год., а скінчився точно в 9-ій, як було запов'іджено в програмах.

С. Коцюба.

Нові книжки і видання.

Проф. А. Старков, член Української Акад. Наук: ЗАГАЛЬНА БІОЛОГІЯ. Український Громадський Видав. Фонд. Прага, 1925. Ст. 182.

Микола Галаган: АТОМІСТИЧНО-МОЛЕКУЛЯРНА ТЕОРІЯ. Нарис еволюції наукових поглядів на тонку будову матерії. З передмовою акад. проф. А. Старкова. Український Громадський Видав. Фонд. Прага, 1925. Ст. 188.

Юрій Дараган: САГАЙДАК. Вірші. Книга I. 1922—24. Український Громад. Видав. Фонд. Прага 1925. Ст. 64.

Олесь Бабій: РОДИННА ТАЙНА, драма 3 дії. В-во „Русалка". Театральна бібліотека. Львів 1926. Ст. 46.

І. Я. Луцик: ТРИ ГЕРБИ. Комедія з маломіщанського життя на 3 дії. Вид. Г. Ганулак. Театральна бібліотека. Львів 1926. Ст. 56.

ЛІТЕР.-НАУК. ВІСТНИК. Кн. IV. За квітень. Зміст: О. Грицай: Фата Моргана. Марко Черемшина: Марічку головка болить. Лада Могилянська: Ніч самогубців. **Дм. Борзяк**: Тов. Андрій. Л. Л.: Спогади про події під Крутами. Д-р Яр. Гординський: Головні напрямки в сучасній німецькій драмі. Номо: Проблема портрета. Ст. Сірополко: Реформа народньої освіти в Італії. М. Л.: Неминучість. А. Моруа: Діяльоги про командування. М. Л.: Бондаріяна. Д. Д.: До старого спору. А. Карашевич: Рецензія.

СВІТ, ілюстрований двотижневий журнал ч. 7. 1. квітня. Зміст: По році. Василь Бобинський: Вічний сніг. Мих. Рудницький: Наші малярі в Парижі (Мик. Глущенко, Іван Бабій). А що буде? З життя малп. Гостинниця в дереві. І. Гаврилюк: Влада Темного. О. Маковей: 3 недрукованих поезій. Ор. Ордан: Маскарадові рефлексії. Друга земля. Котра жінка є гарна: І. Кисенця: Бездомні. Диване явище природи на Україні. І. О.: Бурштин. Жорес Санд: Мала Фадета (далі). Веселий куток. Загадки. — Ілюстрації: Кратер вулькану Мон Пеле. Микола Глущенко: Процесія. І. Бабій: Грачі. З природи: Великий метеор, найдений у Гренляндії. З радянського Союзу. Маскарада у Львові в 1926 р. Чудеса техніки. З моди. Громадянська війна в Китаю. Зима у Франції. Нічліг бездомних у Бориславі. II. Молочарський курс у Стрию. Робітник на кооперативній ниві. Ріта. Перші дні весни.

ПОЛІТИКА. Двотижневий огляд національного життя. ч. 5—6. 5—20 березня. Зміст: 1. „Наше Льокарно". 2. Поміж двома світами — С. Томашівського. 3. В сітях пересуду — С. К-ого. 4. Промисловість СРСР. — А. Іванин. 5. Біжучі справи: Женевська невдача. Німеччина і національні меншости. Польська конституційна криза — Літописця. 6. Замітки й матеріяли: Еспанська криза. Е. Перейма. Кілько Жидів на світі? Жидівська людність на Україні і в Польщі — З. Кузелі. 7. Книжка і часопис.

НОВА ХАТА. Місячник для плекання домашньої культури. Квітень. ч. 4. Зміст: Наталія Дорошенко. І. Федорович-Малицька: В незабутну память Нусі Новаківської. — Жінка в творчости великого французького письменника. Петко Тодоров: Понад церквою. Мудрець і мода. Аріяда Беркк: В будуарі пані Десятини. Народний стрій. З жіночих справ. Ради господиням. Перші весняні моделі. Один день жіночої моди. Один день дитини. Модерні вишивки. Новітнє домашнє господарство.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Загір'я. Саля читальні.
2.IV. „Без вини виноваті" і концерт.
3.IV. „Дибук".
4.IV. „Запорожець за Дунаєм".
5.IV. „Вій".
6.IV. „Мазепа". 2—?

На Рідну Школу зложили Вп. Григорій і Ольга з Господаревських Фукалюки в Добромилі 10 зол. в подяку хорови „Просвіти" з Добромиля підчас їх вінчання. Жертводавцям щира подяка. Головна Управа УПТ-ва. 1480 а 1—1

Біржева Рада у Львові ухвалила на своюму засіданні дня 29.III., що від 7.IV. біржеві зібрання збіжевого і товарового відділу будуть відбуватися щодня з виїмком субот, неділь і врочистих свят від год. 11·30—12·30 в салі біржі при вул. Академічній 17 (дім Торгов. і Пром. Палати). До посередництва управнені тільки запоприсяжені маклери: Бернард Бемервальд і Марко Ліліенфельд.

Дрібні оголошення.

ВАСИЛЬКУ! Благаю Тебе пішли гроші у поміч Ліді. У нас нужда. Напиши! — Нуська. Радянські часописи прошу передрукувати 3—3

СПОЮВАННЯ всіляких пуклених і поломаних частий з заліза та инших металів від найменших до найбільших, як моторові головиці, циліндри в спеціяльних печах, за добре виконання даємо гарантію. Інж. Станкевич, Львів, Францішканська 11. 1366 5—5

МІД бжільний, лічничий під гарантією в 5-кілевих пушках 12 зол. 10-кілевих 23 зол. за готівку при замовленню 50 сот. дешевше. Опаковано і оплачено висилає на бажання Янчинський і Ска Городище п. Козлів. 1478 2—3

ПАРОХІЯ Перем. Епарх., підгірська, одна церква, нова, будинок мешкальний новий, господарські будинки добрі, стація і почта коло хати до заміни на добру парохію на долах також о одній церкві. По близші інформації до Адміністрації „Діла" під „Парохія". 1499 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЗАЯВА.

По причині заходячих помилок між особами Миколи Малицького, дідича в Шляхтинцях і Миколи Малицького, кандидат в Надвірній, заявляю, що це дві окремі особи, яких крім спільних імени і прізвищ більше ніщо не вяже.

Шляхтинці 28. березня 1926.

1501 1—2 *Микола Малицький.*

Повідомляється, що **„Недільні проповіди"** о. Юрія Кміта, пароха в Чайковичах, (почта: Погірці к. Рудок) вичерпані до одного примірника. Виготовлено **нові „Недільні Проповіди" з прикладами п. з. „Велич і сила".** — Швидша їх поява залежна вповні від зголошених замовлень. (Усіх проповідей 59). 1502 1—1

Загальні Збори

Спілки споживчої і щаднично-кредитової кооперативи з обм. пор. в Тернополі відбудуться 17. квітня 1926 року в салі читальні „Просвіта" при вул. Міцкевича ч. 13. о годині 5-ій в полудне зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів. 2) Звіт Дирекції. 3) Внесення контрольної Комісії Надзірної Ради на принятте до відома білянсу, затвердження його і уділення абсолюторії. 4) Вибір Надзірної Ради і евентуальне затвердження нової Дирекції. 5) Внески і запити. — На випадок, якби приписане статутом число членів не явилося, відбудуться другі Загальні Збори того ж самого дня о годині 5·30 з полудня з тим самим порядком дневним без огляду на число членів. 1503 1-1 *Надзірна Рада*

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

щоби вислухати вже остаточних внесень усіх клюбів у тій справі.

Посол Козловський оцінив ситуацію песимістично, хоч і висловив надію, що з огляду на неможливість продовжування теперішнього стану самоврядування в цілій Польщі, всі клюби дійдуть на таємних нарадах до розумного компромісу. Якщо до того не дійшло би, то адміністративна комісія буде змушена занятися урядовими проєктами, або тими посольськими внесеннями, що пропонують негайне переведення нових виборів до самоврядних установ без огляду на те, чи відповідні закони про самоврядування в цілій Польщі будуть ухвалені чи ні.

Виходить, що навіть таємні наради не можуть причинитися до того, щоби справу самоврядування рушити вже раз із мертвої точки та звести її на шлях реальної розвязки. Всі ті наглі та несподівані домагання Пяста чи З. Л. Н. чи якої иншої хадеції мають, видно, за мету те, щоби тієї справи взагалі не полагоджувати саме з огляду на Східну Галичину, де для всіх польських партій найдогідніший стан ex lex-у.

Орґанізаційний рух.

Повітовий Народний Зізд у Бродах.

Організаційний рух УНДО, праця з народом для народу, зростає з кожним днем. Після живої акції масових віч і довірочних нарад у шкільній і земельних справах відбуваються тепер з доручення Обєднання численні повітові народні зізди або підготовчі до них наради.

Саме один із таких уповні удачних зіздів відбувся дня 25. березня у Бродах. Брідський повіт, колись домена московфільського діяча д-ра Маркова, після могутніх всенаціональних зривів у 1917 і 1918 році скоро позбувся „ідеї“, зродженої з фальшиво зрозумілого патріотизму або з чудотворної мошонки Евлогіїв і Бобринських.

Салю „Самопомочі“ зараз після десятої години виповнили делегації із 40 сільських громад Брідщини. Збори відкрив короткою, але поривающою промовою заслужений робітник на народній ниві, о. Василь Павула зі Смільного, який представив делегатів Центрального комітету обєднання пп. Олексу Черкавського й Івана Желіска зі Львова. До президії зізду вибрано о. Василя Павулу, пароха в Смільнім, п. Володимира Рудницького заст. нотаря в Бродах, і п. Олексу Вислоцького господаря з Гаїв Дитковецьких. Секретарювали о. Прокопчук, парох з Вербівчика та п. Павло Шмайка, міщанин із Бродів.

Реферат про організацію й ідеольогію Обєднання виголосив п. Олекса Черкавський. Промовець не обіцював іменем Обєднання багато (на подобу всяких „клясових партій“), але в незвичайно приступній і цікавій формі, спираючись на численних фактах із щоденного життя, доказував, що тільки зорганізуванням себе в одну могутню кадру й викресанням у нас самих віри у власні, ідейні сили зможем добитися кращої долі.

Відтак виявлялася коротка дискусія. О. декан Ваврик з Підкаменя в горячих словах завізвав присутніх ширити ідеї Обєднання та остерігав перед усякими непрошеними опікунами, з яких деякі на „ліцах“ аж у закамарках варшавського сойму раду радять, якби то найкраще добратися до українського селянина. — Селянин Кісь з Клекотова підчеркнув велику вагу праці Обєднання для нашого народу і згадав, що тільки тоді, коли будемо всі одної думки і в одній лаві, не буде страшна нам ні кольонізація, ні утраквізація, ні инші „благодати“. — Селянин Вислоцький виказав зібраним, чому не слід боятися політичної організації та в гострих словах напятнував накляпи всяких темних духів на Обєднання. Це їхнє злобне вигукування є саме доказом, якою небезпечною є для них поважна, а така корисна для трудових селянських мас робота нашої національної партії.

Тому, що делегати мусіли попращати зізд, щоб їхати дальше, замкнено дискусію і приступлено до вибору Повітового Народнього Комітету. Головою Повіт. Нар. Комітету вибрано одноголосно п. Володимира Рудницького. До Комітету увійшли як члени: 1) Вислоцький Олекса, господар в Гаях Дитковецьких, 2) о. декан Ваврик, парох в Підкамені, 3) Демид Пилип, господар в Накваші, 4) Кісь Петро, господар в Клекотові, 5) о. Павула Василь, парох у Смільнім, 6) Романець Василь, господар в Конюшкові, 7) д-р Жмурчук Теодор, адвокат у Бродах, 8) Федорук Олекса, господар в Ясениці, 9) Павлюк Гриць, директор кооперативи в Бродах, 10) Хомич Федько, господар в Суховолі. Заступники: 1) Чубатий Володимир, прив. урядовець у Бродах, 2) Іськів Федько, господар в Болдурах, 3) Шаповал Михайло, господар в Накваші.

Поважний настрій і велике зацікавлення зібраних громадськими справами надавали святочну повагу Повітовому Народньому Зіздові в Бродах. Склад Комітету дає запоруку, що Брідщина враз з Камінеччиною та Залозеччиною щодо зорганізованости стане одною з перших між повітами Галичини.

І. Ж.

Довірочна нарада Обєднання в Любачеві.

Дня 23. березня п. р. відбулася в Любачеві перша довірочна нарада, яка мала на меті підготовити скликання Повітового Народнього Зізду. Реферат про потребу й вагу політичної організації виголосив делегат Центрального Комітету, гол. секретар п. Володимир Целевич. На жаль, участь делегатів була дуже нечисленна, всього кільканадцять осіб. Присутні делегати вказували на жахливе положення любачівського повіту. Він лежить на окраїнах української національної території і тому є наражений в більшій мірі, як инші на польонізаційні затії. Просвітний і кооперативний рух ледви животіє. Вибрано Ініціятивний Комітет, якого завданням буде скликати в найближчому часі велике віче в справі громадської самоуправи і в справі закону про кольонізацію. Делегати висказали погляд, що щойно після віча, яке розрухає прибите і стероризоване українське населення, Ініціятивний Комітет Обєднання буде мати змогу скликати Повітовий Народній Зізд у Любачеві.

Учасник.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі „Діла“ сконфісковано статтю „На двох крилах“ у трьох місцях. Це 34-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Українці в Парижі проти акту з 14. березня 1923.** В роковини акту з 14. березня 1923 відбулися в Парижі жалібні збори, скликані Союзом українських громадян у Франції. На зборах читав п. Ілько Борщак реферат про міжнародне значіння галицької справи, п. Т. Савчин про положення Українців під Польщею, а п. Т. Ячменський про українське шкільництво в Польщі. Після рефератів принято одноголосно протестуючі резолюції.

— **Як добираються до української школи?** Пишуть нам: Школа в Бачині, пов. Старий Самбір, отримала рішення кураторії, що мовою навчання в ній лишається українська мова. Це не подобалося панам з повітової ради в Ст. Самборі. Дня 23. березня п. р. покликав люстратор префекта громади Бачина й одного громадянина і заявив їм отсе: Військові власти домагаються, аби школа у них була польська; инакше хлопці з цеї громади будуть надслугувати довше при війську. Щоб того не було, приказав префектові взяти негайно 20 польських деклярацій з тим, щоб їх громадяне зараз підписали. Хвилево усунено й цю небезпеку, чи одначе він сам не прийде до села під иншою ще покришкою збирати такі підписи, не знати. От так у нас добираються до нашої школи!

— **Боротьба з визиском робітництва деревними підприємцями на Гуцульщині** заострилася наслідком провокаційного поступування підприємців. Дня 23. березня ц. р. поставила делегація „Селянської Спілки“ в Кутах, у котрій організуються лісові робітники, дарабники й бутинярі, до управи „Галіцийскої Спулки“ такі домагання: 1) Усунути посередників (завідців), котрі в нечуваний спосіб використовують робітників, бо платять їм тільки половину тої заробітної платні, котру самі отримують від фірми. 2) Затримати висоту минулорічної заробітної платні. 3) Установити заступників фірми з місцевих громадян, тому, що дотепер такими заступниками були Румуни й заходила небезпека, що вони втечуть до Румунії і тим унеможливлять робітникам стягнення своїх належитостей. Навіть ці аж надто скромні домагання управа фірми в особі румунських Жидів шефів відкинула. При тім заявила, що вона найде собі дешевшого робітника з Румунії. Робітництво постановило твердо стояти при своїх домаганнях. Союз Селянських Спілок поробив усі заходи для підтримки боротьби деревного робітництва на Гуцульщині з нечуваним визиском і для оборони його перед терором підприємців.

— **В справі доповняючих фахових курсів.** Подаємо до відома інтересованих, що зараз по Великодних святах обр. рим.-кат. 1926 відбудеться державний фахово-доповняючий чотиротижневий курс у Львові для ремісничих учеників-термінаторів усіх фахів, що з причин від них незалежних не могли скінчити фахово-доповняючої школи і через те не могли визволитись на челядників. По скінченню цього курсу могтимуть визволитись, оскільки скінчили практичну науку ремесла у майстра. По близші інформації треба звертатись до п. Иосифа Тančаковського, реф. фах. шкіл УІП., Ринок ч. 10, II. поверх. Проситься звернути на це увагу нашої ремісничої молоді.

— **З темної хроніки.** Яких два місяці тому передавали ми характеристичну звістку, що два львівські злодії рішили перенестись у кращий світ, бо, не маючи що красти, випили пиво з отрутою. Отрута була надто слаба для сильности пива і Василь Гнат і Иосиф Петрусів не померли. Одначе своїм благородним наміром не змазали своїх попередніх гріхів і тепер ставали перед судом за крадіж. Першого з них, що виздоровів, післали лічитись від самогубства та крадіжі на 2 місяці до вязниці, другого мусять поки що лічити в шпиталі. — Залізничий шлюсар Фукс одержав через помилку від касієра 250 (!) зол. більше при виплаті місячної плати і щасливий пішов до міста за це впитись. — На Богданівці якісь злодії, втікаючи з передсвяточною добичею, згубили мішок ковбас.

— **„Свобода“** ч. 13. містить: Що треба негайно зробити? „Русскі“ чи Українці? На похилій дорозі. За горські східні границі. Проти військової бранки. Райфайзенки. Чого вони бояться. З партійної організації. В справі засівних кредитів. Осторожно перед Мазурами. Відрізані від світа. Невдалий замах. Новинки. В справі зарібкової еміграції до Франції. Нові книжки і видання. Торжество української пісні. Відрадний прояв. Розумна мати вдовиця. Дописи з краю. Всячина. Смішне.

— **Друкарські помилки.** У вчорашнім числі „Діла“ зайшла друкарська помилка: заголовок новинки „Шкільні кредити“ має звучати: „Шкільні кретини“.

— **Янрвз на часі** вже від 1. квітня можна замовляти а літом сплачувати нові жіночі і мужеські футра, також давати всякого рода направки та переробки в однокій українській фірмі Петра Кирпяка при вул. Курковій 11 а у Львові. 1491 2-5

Дописи.

Збараж. (*Збірка на будову „Народнього Дому“*). Ідучи за приміром инших, щасливіших повітів, взялась і Збаращина до будови власного „Народнього Дому“, що дав би приміщення всім місцевим товариствам і став осередком просвітньо-економічного руху в повіті. Завдяки щедрим жертвам Американців зі Збаращини, Будівельний Комітет розпочав будову і за дозволом адміністраційної влади уладив публичну збірку жертв на протязі місяця лютого ц. р. Дохід зі збірки доволі малий, але причина цього лежить мабуть в тім, що збірка та була вже третьою з черги, бо у грудні збирано жертви на „Дар Просвіти“, а в січні коляду для „Рідної Школи“. При тім майже кожне село будує власний читальняний дім, школу або церкву. Чисельно вислід представляється так: Громадяне села Шельпаки зложили 26·01 зол. і 3·21 сотн. збіжа, Козярі 35·95 зол. і 90 кг. збіжа, Нове Село 40·20 зол., 1 дол. і 2·93 збіжа, Сухівці 3·90 зол. і 4·74 сот. збіжа, Лисичинці 6·50 зол. і 2·75 сот. зб., Шили 33·20 зол. і 7·32 сот. зб., Лубянки нижші 28·00 зол. і 14·10 зот. зб., Лубянки вищі 17·70 зол. і 13·31 сот. зб., Кобиля 24·50 зол., Іванчани 36·35 зол. і 56 кг. зб., Івашківці 15·30 зол., Куряники 12·03 зол., Березовиця Мала 15·50 зол. і 60 кг. зб., Добриводи 40·29 зол. і 2·16 сот. зб., Чумалі 12·40 зол., Оприлівці 10·45 зол., Новики 11·25 зол. і 1·39 сот. зб., Зарубинці 14·80 зол. і 7·59 сот. зб., Терпилівка 19·70 зол. і 5.48 сот. зб., Клебанівка 15·30 зол. і 2·48 сот. зб., Явівці 1·70 зол. і 1·58 сот. зб., Романове Село і Кіданці 22·70 зол. і 8·92 сот. зб., Чагарі Залуські 2·50 зол. і 3·19 сот. зб., Гори Стрийовецькі 6 зол. і 3·01 сот. зб., Чагарі Старозбаражські 15 зол. і 3·25 сот. зб., Чагарі Збаражські 2·70 зол., 1 дол. і 4·94 сот. зб., Заруже 44·50 зол., 1 ам. дол., 1 кан. дол. і 16·84 сот. зб., Старий Збараж 16·70 зол. і 2·58 зол. зб., Верняки 6 зол. і 1·43 сот. зб., Черниховці 29·50 зол., 2 дол. і 12·60 сот. зб., Збараж 72·30 зол., 2 дол., 6·64 сот. зб., Стрівка 14·50 зол., і 7·08 сот. зб., Охримівці 1·50 зол. і 4·07 зот. зб., Базарниці 12·50 зол 7 дол. і 4·25 сот. зб., Тарасівка 4·40 зол. і 2 сот. зб., Чорний Ліс 1·70 зол., 2·25 сот. зб., Глубічок Малий 3 зол. і 35 кг. зб., Розношинці 3 зол. і 9·04 сот. зб., Капустинці 9·50 зол., Синягівка 2·80 зол. і 1·11 сот. зб., Синява 1·45 зол., Красносільці 61·60 зол. і 6·75 сот. зб., Гущанки 27·20 зол., 5 дол. і 17·33 сот. зб., Гнилички 7·10 зол., 15·43 сот. зб., Ободівка 7·50 зол. і 3·67 сот. зб., Пальчинці 9·60 зол. і 3·87 сот. зб., Добромірка 28·50 зол., 3 дол. і 36·03 сот. зб., Галущинці 19·00 зол. і 2·49 сот. зб., Білозірка 7·10 зол. і 2·07 сот. зб., Лозівка 21·90 зол., 4 дол. і 10·80 сот. зб., Воробіївка 20·20 зол. і 1·83 сот. зб., Голотки 2·15 зол. і 73 кг. зб., Медин 15·10 зол. і 2·39 сот. зб., Кошляки 13·10 зол. і 6·51 сот. зб., Токи 24·40 зол., 4 дол. і 7·58 сот. зб., Пеньківці 2 зол. і 1·59 сот. зб., Скорики 2 зол. і 3·53 сот. зб., Климківці 3·30 зол. і 1·97 сот. зб. Разом 976·93 зол., 30 ам. дол., 1 кан. дол. і 278·94 сотнарів збіжа. Одначе, не зважаючи на малий дохід з цеї збірки, Будівельний Комітет намірює з весною вести будову далі, сподіючись, що при допомозі всіх громадян Збаращини доведе велике діло до бажаної мети. — За Виділ Товариства „Український Дім“: *Д-р Іван Кульчицький*, голова, *Денис Кальчинський*, дир. канцелярії.

Рудеччина. (*Чого вони хочуть?*) Шкільний інспектор Бельовський розіслав до всіх шкіл у повіті обіжник, в якому наказує з днем 1. квітня вписувати всім свищеникам подаваний предмет з науки релігії тільки в польській мові. Цей обіжник має дату 19/3 1926, ч. 13/6, а виданий він на основі розпорядку кураторії з 12/3 1926, E. N. I. L. 34247/25. Потрібна тут негайна інтервенція еп. Консисторії. Про вшехпольську діяльність згаданого інспектора напишу докладніше згодом. Нині згадаю тільки, що українських шкіл ані зверху ані внутрі не дошукався би ніхто — так вони змінені в кожному напрямі. Бельовський — справжній виконавець усіх сожевільних забаганок п. Пруширського, що перейшов давно Прусаків у своїх заходах для повного знищення українського шкільництва. Гей, чи буде яка коли кара тим панам за мартирольогію української дитини, за знущання над її душею?

Еміґраційні справи.

В справі зарібкової еміґрації до Франції.

Товариство опіки над українськими еміґрантами у Львові комунікує:

Делеґат французької місії буде контрактувати на виїзд до Франції робітників і робітниці до робіт на ріллі і в копальнях, в Раві Руській дня 7. квітня ц. р. з повітів: Сокаль, Рава Руська, і частини Яворівського, а у Львові, в Державнім Уряді Посередництва Праці при вул. Кармелітській ч. 4, 9. квітня з повітів: Львів, Жовква, Городок і Рудки, 10. квітня з повітів: Камінка Стр., Радехів, Перемишляни, Бібрка і частини Яворівського. Ті, що зголошуються мають мати: 1) леґітимацію з фотографією, виставлену громадою; 2) метрику хресту; 3) свідоцтво моральности і 4) свідоцтво приналежности. Мущини, що не мають скінчених 26 літ, і ті, що ще не ставали перед військовою комісією, мають виказатися дозволом Повітової Команди Доповнень (P. K. U.), иншим вистарчить військова книжочка. Неповнолітні мусять виказатися дозволом родичів (опікуна), посвідченим громадою.

До копалень будуть приймати мущин тільки у віці від 18 до 35 літ. Не приймають жінок нижче 21 літ.

Законтрактовані виїдуть до Мисловиць — частина зараз, частина пізніше. На залізницю треба мати 8 золотих. Виключають від приняття хороби і каліцтва, як трахома, жиляки, свербячка, пропуклина, воли, брак пальця і т. п.

Життя робітників у Франції.

(Лист робітника.)

Париж, 22. березня 1926.

Прохаю помістити в „Ділі“ цих кілька слів, якими хочу представити життя наших робітників тут, у Франції.

Дуже сумно, що наші селяне так легко дають себе намовляти якимсь аґентам та дурисвітам і за останнє виїзджають до Франції на зарібки, продаючи себе на цілорічні контракти французьким панам. А вже найгірше це, що наші, ті робітничі маси, як виїдуть за кордон, то бояться признатися, що вони Українці, а роблять себе, як не Поляками, то Москалями, і через це нераз дуже терплять.

Тут у Франції нема ніякого заробітку, продукти з кожним днем дорожіють, а платні робітникам не підвищують, бо мають їх за пів дармо з Польщі, так що тут стає чим раз тяжче прожити робітникові.

Сотні робітників ріжних національностей, а головно із Польщі надармо вистоюють під брамами фабрик, але роботи нема. Неодин із нас зараз додому повертав би, та тут нема грошей на подорож, а як у котрого є, то таки соромно якось так з нічим вертати додому із Франції.

В останньому часі мені доводилося пізнати близче і організаційне життя робітників у Франції. Між иншим велике враження зробила на мене (більшовицька) Громада Українських Еміґрантів в Сен. Деніс, на передмістю Парижа.

В громаді цій згуртувалось около сотні людей. Що другої неділі устроюють вечірки, танці, а дохід весь призначують на розвиток своєї організації. При громаді улаштували курси французької мови. Лекції для неграмотних і малограмотних кожного вечера, так що молодь замісць грати в карти, сидіти за шклянкою вина у корчмі, йде у свою салю, там почне все

Латанина.

Важко не писати сатири, коли приглянутися „праці“ польського сойму в останньому часі. З великими труднощами склеєна коаліція соймових „державних“ партій від ендеції до ППС, тільки й робота має, що безнастанно гандричиться, звертаючи в бік виборців. Коаліційні партії — за винятком пепесівців — значно присмиріли. Тільки ППС. тупотить ногами, розпинаючися за платними бюрократії. І ППС. побідила. Як це не дивно, а всетаки незвичайно характеристично, що робітнича партія, яка при вступі в коаліцію голосувала про конечність реформи адміністрації, себ-то в першу чергу про конечність перебірки й перевірки складу чиндарної, політиканського-шовіністичної бюрократії, замісць здійснення цього постулату, перевела вдержання її платень. Боротьба за зменшення безробіття, реституцію самоврядування, рівновагу буджету, введення конституції у відношенні до національних меншостей — скінчилася привернением попередніх платень ендецької бюрократії, тієї безділної в значній мірі армії дармоїдів, що поруч інших чинників стоїть на перепоні і реституції самоврядування і здійснення конституції.

ППС., крок за кроком випирана з робітничої гущі, робить надлюдські зусилля, щоби в конкуренції з ендеками здобути прихильність бюрократії з огляду на недалекі вибори до сойму, прихильність в голосах і в підтримці бюрократичного апарату. Можливо, що це дуже зручний, егоїстично-партійний виборчий крок, але що з того прийде масам селянства і робітництва? Ось так у боротьбі за істнування розміняються великі кличі і постуляти на дрібну монету партійного сибаритизму.

Зі самоврядних змагань теж нічого не вийшло. Довго реклямований компроміс під проводом марш. Ратая спіткнувся на інших компромісах, головно на переходовому компромісі про вдержання коаліції. Справу самоврядного компромісу польських партій (бо „меншостеві“ тримаються за плотом парляментарного життя) відложено до 20-го квітня. А тимчасом в самоврядній ділянці одно велике побоєвище. Понад десять літ панує тут стан ex lex, себ-то повна самоволя й анархія. Розуміється, що така „правовість“ законодатних і виконавчих чинників хіба не може бути основою до викорінення елементів права в публичному житті.

Сойм (т. зн. коаліційна більшість) після довгих вагань ухвалив бюджетову провізорію на квітень. Квітнева провізорія передбачує до 40 міл. зол. дефициту (прибутки 115 міл. зол., видатки 152 міл. зол., з того 144 міл. звичайні і 9 міл. зол. надзвичайні). Недобір за перший квартал 1926 досягає суми 100 міл. зол. (95,600.000 зол. виказаний недобір з доданням 2 міл. на видатки інвестиційні, будівельні і ин.). Недобір на цілий 1926 рік передбачується в сумі 300 міл. зол., але можна мати оправдану надію, що він буде далеко більший. Державні доходи в 1926 р. в порівнанні з попереднім (1925 р.) значно зменшилися. В минулому році перші чотири місяці (січень—квітень) дали в прибутках 534 міл. зол., в цьому році 472 міл. зол., отже зменшилися на 112 міл., хоч золотий упав на 36 проц. Таким чином у відношенні до внутрішньої субстанції польської валюти недобір в перших чотирьох місяців 1926 р. фактично виносить далеко більше, перевищуючи суму 150 міл. зол., що для цілого року, приймаючи те саме темпо державних впливів, дасть суму 450 міл. золотих.

Як бачимо, перспективи для державної господарки зовсім погані. Одначе виїдуть ще в чорніших красках, коли мати на увазі, що знесилене податками і иншими драчами населення не буде в спромозі задержати податкового кроку з початку ц. року. Також на инші впливи: митні, транзитові і т. и. — важко рахувати. Польща находиться в стані війни з Литвою, що унеможливлює їй повний доступ до Балтику, одночасно йде митна війна з Німеччиною, з СРСР. ще не полагоджені господарсько-торговельні взаємини, Чехословаччина на днях замкнула границі для ввозу польської худоби і безрог. В таких умовинах, коли все стає, коли безрадність, відсутність гроша є загальна, всякі рахунки на впливи до скарбових кас вилами на воді писані. І дійсно касові запаси держави маліють з кожним місяцем. Ще в січні ц. р. державний скарб розпоряджав касовими запасами в квоті 103 міл. зол., на 1. квітня ц. р. вони обіймають суму 50 міл. зол., так що треба зітягти позичку 13 міл. зол., щоби подолати негайні видатки.

Щож лишається керманичам польського державного корабля, які перспективи відкриваються перед ними? Позичка або інфляція, tertium non datur. Позичка — це давня, жагуча мрія кожного кабінету, кожного міністра скарбу. Але вона так легко не приходить. Позичка — то значить впорядкування внутрішніх відносин, задоволення невдоволених, вирішення безліч складних внутрішніх питань, розрив з дотеперішньою політикою, зменшення армії, поліції, позичка — то глибока переоцінка цінностей, на яку не здатні пануючі польські партії. Позичка значить теж мала роля в міжнародній політиці, контроля великих держав, виконувана при допомозі Ліги Націй. А дотеперішні керманичі польської політики так вросли в манію великости, що вона стала їх сутньою природою. Інфляція вже відома широким масам населення. Поворот її крис в собі безліч небезпек. Теперішня інфляція, піддержувана пепесівцями, далаб без порівнання гірші наслідки від попередньої. В обох випадках треба рішитися на редукцію армії, поліції, бюрократії, знесення безчисленних урядів (воєвідства), на покінчення з поліційною системою, себто в даному випадку системою неосвіченого абсолютизму.

На такі радикальні кроки не зважиться ні цей сойм, ні цей уряд. Латанина буде продовжуватися, пущена в рух машина до якогось часу буде обертатися силою своєї безвладности, але на perpetuum mobile рішучо не заноситься. Ясно, що чим довше тріватиме латанина, то скорше скінчаться „творчі“ муки, а нагромаджені в підпіллі сили, визволені урядовою безсильністю, ділатимуть на власну руку по зовсім иншим напрямам як досі.

Ф. Ф.

На мертвій точці.

Справи самоврядування на соймовому терені.

Маршалок польського сойму Ратай узяв був на себе ініціятиву звести до купи та погодити між собою польські партії в справі самоврядування. На протязі цілих двох останніх місяців відбувалися під проводом Ратая конференції представників З. Л. Н., Пяста, ППС., Х. Д. і Визволення. Наради були тайні! А тому й ширші кола заінтересованих не знали й до нині не знають, що там радили, на що годилися, в чому робили собі взаїмні уступки і т. д. Та всім відомо, що субстратом для всіх дебат були урядові законопроекти про самоврядування зперед 3-х з гаком літ з виборчою плюральністю, збірними громадами, професійними війтами і проекти Пяста. Але сам факт тайности нарад виключно поміж польськими партіями, безприкладне ігнорування національних меншин (особливо Українців і Білорусинів) при вирішуванні тої незвичайно важкої для них справи, неабито доказує, що на нарадах кували і кувати будуть тайно якийсь новий засіб для нищення меншостей, для потоптання їх прав. Готовиться все тайно тому, щоби культурний світ не мав змоги довідатися про мотиви такого а не иншого компромісу в цій справі між самими польськими партіями. Якщо до порозуміння прийде, то проект самоврядних законів все одно мусітиме вийти з тієї тайної кузні на світло денне, але тоді вже світ не дізнається про сам процес його повстання, не почує безпосередніх мотивів його творення толерантними авторами, не розшифрує вдохновителів. Та покищо до порозуміння далеко. Так щонайменше інформує варшавський кореспондент „Слова Польского“.

Він відбув у цій справі інтерв'ю зі своїм однопартійцем, учасником тих тайних переговорів послом Р. Козловським. Посол Козловський заявив, що компроміс мав полягати на тому, щоби узгіднити найважніші справи, як справу виборів до самоуправних установ і участи держави в нагляді за самоврядуванням, а все инше мав вирішити сойм. Крім цього мали представники названих клюбів зобовязатися до скорого полагоджування тієї справи на комісіях та на пленумі сойму. Була надія, що до порозуміння дійде ще перед великодними феріями. Одначе в останніх днях справа погіршилася, бо клюб Пяста цілком несподівано висунув нові домагання та запропонував відсунення нарад аж до 12. квітня. Ясно, що про ті домагання довідатися не можна. Не зважаючи на те, запросив марш. Ратай представників клюбів, учасників нарад на 13. квітня.

Лист з села. 14)

VII. Пролетаризація села.

Село пролетаризується, одначе не в розумінні виділювання з себе свідомого своїх змагань пролетаріяту. Воно пролетаризується по лінії повного занепаду, павперизується матеріяльно, морально і духово. Села в нас не студіюють, сільських відносин, змін і перемін, які там довершуються не сигналізують, а тому й важко здати собі справу з усіх вже довершених і будучих в стадії довершування подій. А шкода! Бо тільки студіючи село, зможемо створити собі вірний його образ і робити льогічні висновки щодо його будуччини. Досі наша преса (не згадуючи про науку, яка забула про село) оперує загальниками, часто стереотипними фразами, бідкається над селянською недолею, але ці бідкання і похитування головою не зустрічаються з належною оцінкою в кругах, покликаних до опіки над основою нашої нації.

Наша апатичність відбивається і на селі. Ми дивимося на нього крізь окуляри неактуальної вже народницько-хлопоманської белетристики, або — пронизані сумними звичками невідрадної дійсности — відмахуємося від фактів сільської дійсности, як від настирливих мух. Це можна пояснити хіба тим, що чорний колір так наверствувався в нашій психіці, що вона його вже більше не приймає, бо він може спричинити катастрофальний перелім. Ця реакція на пересичення жалібними тонами булаб навіть догідна, вказувалаб навіть на реконвалесценцію хворого національно-суспільного організму, колиб в парі з тим проявлялися активні признаки життєвої радости, діяльности, протиставлення лиху. На жаль ті признаки в сучасному моменті ще дуже скупі. А всетаки мусимо відсічувати в собі життєву здатність, щоби протиставитися лихоліттю.

Перше, що кидається у вічі на селі, це велике перенаселення — як на хліборобську країну. Не зважаючи на війну з її покосами смерти, не зважаючи на гамебні, просто злочинні санітарні відносини, не зважаючи на непропорціонально велику смертельність дітей, населення нашого села зростає з подиву гідною скорістю. Польська офіційна статистика, хоч дуже багато коштує державу, вірніше кажучи податників, обсумовано не видає того стихійного зросту населення загально, не говорячи вже про національний розподіл.

В кожній культурній країні зріст населення є доказом здоровля народу, його життєвої сили і в дальшій консеквенції неминучости його територіальної й господарської експанзії, його культурного підйому, цивілізаційної селекції і т. и. В умовинах нашого життя під Польщею все те, що в світі є льогічне і природне, в нас є гіркою іронією. В нас зріст населення є синонімом погіршення його вже й так незавидної вегетації, культурної відсталости, цивілізаційної задубілости, словом занепаду під кожним оглядом. Дивлючись на ті вузькі язички селянських піль, на миршаву худобу, на павперизацію села пригадується Стефаникова новеля „З міста йдучи...“ Говориться в ній, як то „газди“, себто злиденні зарібники, йдучи з міста розказують собі про одинокого в селі „богатиря“, як про невидальщу яке, а предиць дідо кожного з тих спролетаризованих „газдів“ був таким самим „богатирем“, то значить мав 24 морги поля, 4 воли, корови, вівці. А нині? Нині він оідак, зарібник і то такий, що мусить шапкувати перед „паном“ (поміщиком), щоби приняв на роботу хоч би за дармощину.

Голод землі є загальний, а його причиною не селянська ненаситність землею, яка (без сумніву) істнує, але справді недостача варстату праці. Коли я перед 15-ти літами був в наддністрянських околицях, то з подивом оглядав одно „аристократичне“ село, яке вінцем окружували инші демократично-бідницькі села. В тому селі не було вже „двора“ (давно розпарцельовано поміщицьку землю), між селянами не було „середнього стану“ (середняків), тільки дуки і біднота. От тоді здавалось мені, що те село, в якому дука починався від 30 моргів вгору, може стати класичним тереном для правовірних визнавців релігії Маркса до проведення там клясової боротьби. Минуло 15 літ і тільки згадка лишилася по дуках, як по Стефаниковім „Богатиреві“. Сьогодня дуки з 30 моргами вже зі свічкою треба шукати, розібрали ґрунт сини та доньки. Замісць 30—40 дуків сьогодні на їх місці є вже 100—150 середняків з 8—10 моргами. А біднота ще більше скорчилася, хоч деякі з них проскочили з „драбів“ в „середняки“ та зрівнялися з дуками. А щож діється в бідницьких селах, що вінцем окружують „аристократичне“ село (той „аристократизм“ був не так виявом багатства, як радше своєрідних чемностевих манір і поведінки, прикметної як багатим, так і бідним)? Такаж переміна у напрямі пролетаризації і крайного роздріблення земельного посідання довершилася і в інших, бідніших селах, вирівнявши загально селянство на подобу... дуки.

(Продовження буде.)